

ŠTEFANOVI BAŠTOVANSKÉMU

Bratislava dňa 8. apríla 1947

Milý Štefan!

Pripojene posielam Ti na vedomie odpis listu, ktorý dnes posielam Predsedníctvu Národného frontu.

Tvrdohlavosť funkcionárov Sokola sťažuje situáciu jednotnej telovýchovnej organizácie, no — podľa mojej mienky — nemôžeme sa vzdať myšlienky jednotnej telovýchovnej organizácie ani ponechať veciam voľný vývoj, pretože jestvovanie Sokola v starej forme nutne má za následok jestvovanie rozličných iných viac-menej stranických alebo konfesijných telovýchovných spolkov. Myslím, že bez ohľadu na stanovisko Sokola bude treba v NF presadiť myšlienku jednotného slovenského telocvičného spolku, ktorý bude telovýchovu robiť a okrem toho i branné cvičenia. Tento spolok opieral by sa o našich učiteľov telocviku, nadviazal by styk s českým Sokolom ako jediná slovenská národná telovýchovná organizácia, mal by ráz polooficiálny, všemožnú podporu štátu a tak dúfam, že po čase i Sokol by sa chytil za hlavu. Veď podľa správy samých Sokolov funguje na Slovensku na 140 slovenských jednôt, a to v dobe najväčšieho nadšenia.

Predstavujem si vec takto: NF nech trvá na jednotnej telovýchovnej organizácii, trebárs i bez Sokola. Všetky ostatné jestvujúce spolky stanú sa so svojím členstvom i majetkom súčiastkou jednotného telovýchovného spolku. RTJ, Jánošík, telovýchovné odbory odborových zväzov vyzvú svojich členov vstúpiť bez akýchkoľvek výhrad do jednotnej slovenskej národnej telovýchovnej organizácie.

Prípravný výbor zjednotenej telovýchovy zložený zo zástupcov nateraz existujúcich spolkov nech do konca júna t. r. zvolá valné zhromaždenie, ktoré sa bude skladať z delegátov všetkých jednôt podľa počtu cvičiacich členov, pri čom počet delegátov na jed-

nu jednotku má byť najmenej jeden. Prípravný výbor predloží valnému zhromaždeniu stanovy spolku a návrh telovýchovnej sústavy, ktorá by zodpovedala slovenským pomerom i moderným snaženiam telovýchovy.

Ak by sa telocvičné spolky zjednotili v celom štáte, resp. keď sa slovenský spolok stane súčasťou niektorého spolku jestvujúceho v Čechách, nech si slovenský telocvičný spolok zachováva takú organizačnú samostatnosť ako je v súhlase s postavením Slovenska v Republike a s úlohami slovenskej administratívy pre túto oblasť. Až do valného zhromaždenia bude sa telocvičný spolok správať smernicami, ktoré pripraví prípravný výbor a schváli PŠO.

Prosím, aby sa tieto smernice premysleli, predebatovali, prípadne doplnili a potom ako návrh predniesli v Národnom fronte. Prosím tiež, aby z Vašej strany súrilo sa rozhodnutie Národného frontu v tejto záležitosti.

Srdečne zdraví

Tvoj
L. Novomeský

Predsedníctvu NF písal povereník školstva tiež 8. IV. Informoval ho o porade 6. II. 1947, na ktorej všetci zainteresovaní podporili rozhodnutie NF o zjednotení telovýchovy, iba predvojnová organizácia Sokol chce jestvovať v pôvodnej forme a odmieta zjednotenie i v prípade, že nová organizácia sa bude volať Sokol. Odpisy listu poslal aj J. Lettrichovi a G. Husákovi.

Sokoli sa stavali proti zjednotenej telovýchove už v r. 1945, keď sa nariadením SNR bývalé spolky neobnovili, aby sa urýchlilo vytvorenie jednotnej organizácie, ktorá by prekonala dovtedajšiu roztrieštenosť. Prípravný výbor pre oživotvorenie Sokola poslal Preds. SNR obsiahle memorandum so žiadosťou obnoviť Sokol. Odpoveď Preds. SNR sformuloval Novomeský 31. VII. (vtedy bol ešte podpredseda SNR popri povereníckej funkcii). Hovorí v nej, že PSNR s porozumením prijalo rezolúciu, s uznaním kvituje zásluhy činiteľov Sokola na obnovení ČSR a s úctou spomína na Sokolov, ktorí padli v odboji alebo obetovali zdravie. SNR chce umožniť činnosť všetkým sokolským pracovníkom, no „okrem toho chce oživiť a na

nové, širšie základy položiť telovýchovnú činnosť v našej domovine“. Preto uvítala iniciatívu NF, aby sa bývalé spolky zlúčili a vytvorili spoločnú Slov. národnú telových. organizáciu. Z podnetu NF sa 28. VI. 1945 zišli dobrovoľní telových. pracovníci s politickými činiteľmi, zhodli sa v názore, že ani jeden z bývalých spolkov, teda ani Sokol, nie je schopný poskytnúť rámec pre jednotnú organizáciu.

Preds. SNR preto uvítalo založenie prípravného výboru, zloženého z reprezentantov všetkých rozpustených organizácií, ktorý bude pracovať na utvorení SNTO. Na mene teraz nezáleží, ide o to, aby „verejnosť videla úsilie o zjednotenie telovýchovy“, aby sa vzbudila dôvera „v najširších masách, ktoré sa doteraz v telovýchove nijako nezúčastňovali práve preto, lebo o existujúcich organizáciách mali dojem, že sú istého politického charakteru“.

Preto sú návrhy Prípr. výboru Sokola bezpredmetné. Z jeho rezolúcie však vyplýva, že Sokoli chcú rozvinúť činnosť a vrátiť telocvične pôvodnému poslaniu. „Tento cieľ je dosiahnutý a telocvične budú slúžiť jednotnej SNTO, v ktorej patričné čestné umiestnenie budú mať i naši sokolskí pracovníci.“ V závere prosí, aby si osvojili podnet NF a podporovali úsilia Prípr. výboru SNTO.

Sokoli si podnet neosvojili, ale zrejme ani Prípravný výbor neprejavoval väčšiu aktivitu. Povereník školstva preto píše pokyn prednostovi sekcie B M. Chorváthovi (podliehal mu i III. odbor — telovýchova) 9. IV. 1946: „Nech sa nijakým spôsobom nedá zaspáť Slov. telových. jednote.“ Má si zavolať zástupcov Zväzu slov. mládeže, odborových organizácií, Jednot. zväzu slov. roľníkov atď. a vplývať na nich tak, aby v jednotlivých mestách založili telových. jednotu a začali pôsobiť. Ide najmä o miesta, kde dosiaľ nepôsobí nijaká organizácia. Osobitne sa treba poradiť o miestach, kde už nejaký spolok pôsobí. „Len nech sa už preboha začne a nech z každého miesta, kde Slov. telových. jednota vznikne, sa ihneď pošle správa Vám a Vy to dajte novinám i rozhlasu, nech každý podnet v tomto smere je iniciatívou pre druhých, menovite pre mládež v ďalších miestach.“

Sokoli s pomocou DS znemožňovali i naďalej založenie jednotnej organizácie. V máji 1947 však ÚV KSS prijal uznesenie (dá sa predpokladať, že ho vyvolal Novomeského list Bašovanskému) s odporúčaním, aby komunisti vstupovali do Sokola ako organizácie predstavujúcej budúcu zjednotenú telovýchovu. Jednotná organizácia sa však vytvorila až po Februári 1948.